Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥуҥ!

САҺА ОЛОХ

ХАҺЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

СССР ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 58 (6975). | 1990 сыл. Ыам ыйын 12 күнэ. СУБУОТА | Сыаната 3 харчы

Г. М. СЫСОЛЯТИН КАНДИДАТУРАТЫН ӨЙӨӨН

Бу күннэргэ Алексеевскай оройуон үлэһиттэрин бөлөҕө ССКП XXVIII съезһигэр делегаты быыбардааһынна партия Чурапчытаатаҕы райкомун бастакы секретара Г. М. Сысолятин кандидатуратын өйүүргэ оройуон коммунистарын ыҥырда. Киниэ — онно Геннадий Михайлович — политическай уонна практическай үлэҕэ баай опытын, дириҥ теоретическай билиитин-көрүүтүн тоҕоҕолоон баллаҕиллэр. Ону тэҥэ съезд делегатыгар кандидат — республикаҕа тыа сирин олохтоохторун ыһалҕаларын хайдах баарынан сытыытык туруорсар бэрт аҕыйах салайааччылартан биирдэстэрэ диэн этэллэр.

РСФСР, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ, Ф. С. Аргунов, Саха АССР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ Е. С. Большаков уо. д. а. — барыта 13 коммунист ыҥырыыга илии баттаабыттар.

Норуот улуу хорсун быһыыта

1941—1945 сс. Аҕа дойду Улуу сэриитигэр советскай норуот Кыайыытын 45 сылын туолуутугар Москва үлэһиттэрин представителлэрин уонна Москва гарнизоҥун буойуннарын мам ыйын 8 күнүгэр Москваҕа ССР Союзтарын Улахан театрыгар буолбут үөрүүлээх мунньахтара аҥаара.

Саалаҕа — Советскай Союз Геройдара, Албан аат орденын, атын бойобуой орденнар уонна медаллар, эйэлээх үлэ иһин наҕараадалар кавалердара, столица үлэһиттэрин представителлэрэ, союзнай республикалар ыыспыт дьоннноро.

Үөрүүлээх мунньахха кыттыыны ыллылар **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, В. А. Крючков, Е. К. Лигачев, Ю. Д. Маслюков, В. А. Медведев, Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Е. М. Примаков, Б. К. Пуго, Г. П. Разумовскай, Д. Т. Язов, А. Н. Гиренко, Ю. А. Манаенков, Е. С. Строев, Г. И. Усманов, И. Т. Фролов,** ССРС Президентскэй Советын уонна ССРС Правительствотын чилиэннэрэ, Москва уонна Московскай уобалас салайааччылара.

Мунньаҕы-Үлэ уонна ССРС Сэбиэдиссэйилээх Күүстэрин ветераннарын Бүтүн Союзтаатаҕы советын председателэ, Советскай Союз маршала **Н. В. Огарков** аста. Советскай Союз Гимнэ толорулунна.

Фанфаралар тыастара дуораһыйар, саалаҕа Кыайыы знамята киллэриллэр, **«Сэриҥ уонна кыайыы уруоктара»** диэн дакылааты **М. С. Горбачев** оҥордо. Мунньахха ону тэҥэ Аҕа дойду Улуу сэриитин активнай кыттыылааҕа адмирал **В. М. Гришанов,** Москватаатаҕы инженернэй-физическэй институт студента **К. В. Скворцов,** И. М. Свердлов аатынан Москватаатаҕы солкону өрөр комбинат маастарын көмөлөһөччүтэ **Л. И. Супкова,** РСФСР үтүөлээх артиһа, кинорежиссер **Е. В. Герасимов,** мотострелковай батальон командира майор **Н. И. Громов** тыл этиилэр. **(ССТА).**

Кыайыы 45 сылын чиэһигэр Москваҕа парад

Ыам ыйын 9 күнүгэр Москваҕа, Кыһыл площадка, Аҕа дойду Улуу сэриитигэр советскай норуот Кыайыытын 45 сыла туолуутугар анаммыт парад буолла.

Мавзолей Киин трибуватыгар таҕыстылар **М. С. Горбачев, В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, В. А. Крючков, Е. К. Лигачев, Ю. Д. Маслюков, В. А. Медведев, Н. Н. Рыжков, Н. Н. Слюньков, Э. А. Шеварднадзе, А. Н. Яковлев, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Е. М. Примаков, Президентскай Совет чилиэннэрэ.**

ССРС Оборонатын министрэ Советскай Союз маршала **Д. Т. Язов** сэриилэри кэрийдэ уонна парад кыттыылаахтарын быраабыннынытынан эҕэрдэлээтэ. Сэриилэри кэрийэн бүтэн баран киин мавзолей трибуватыгар таҕыста уонна тыл этэ.

Советскай Союз Гимнэ дуораһыйда. Гимн улуукан дьүрүскэнигэр артиллерийскай салют күргүөмнээх ытыылара хатыстылар.

Кыһыл площадь үрдүнэн барабаннар дарбайдылар. Итиэ Москватаатаҕы байыаннай - музыкальнай училище 160 интиллэччилэрэ парад бүтүннүүтүн хаамыытыгар тэтимнэ биэрдилэр.

Площадь үрдүнэн — Кыайыы знамята, самныбыт рейхстаг үрдүгэр тэлимнээбит кыһыл былаах. Кыайыы знамятын кэннитэн Трептов паркаҕа туруорулуубут босхолооччубуойун пааматынныгын үүт-үкчү куоппуйата. Итиэ эмиэ биһиги Улуу Кыайыыбыт саамай чаҕылхай символларыттан биирдэстэриэн буолар.

Кыһыл площадьа знамялар роталара киирэр. Иннинэ — остеөөҥ Баренцево муораттан Балкан хайаларыгар тиийэ тайаан үлүү сыныыбыт барыы фронтар вымпелларын туппут 10 буойун. Киниэлэри тиэн баттаһа чигиик хардыылаах фронтовой гимнастеркалаах уонна каскалаах 150 буойун хаамар. Киниэлэр Аҕа дойду Улуу сэриитин сылларыгар ордун аатырбыт чаастар уонна холбоһуктар 150 бойобуой знамяларын тутан аһаллар.

Трибуналар биһиги көмүлбүтүн туруулаһан көмүскэлбиттэри, коричневай чуматтан аан дойдуну быыһаабыттары эҕэрдэлэттилэр. Ветераннар холбоһуктаах полкаларын шеренгаларыгар — 1945 сылааҕы парад кыттыылаахтара-фронтовиктар, Советскай Союз Геройдара уонна Албан аат орденын кавалердара, партизаннар, подпольщиктар, тыыл үлэһиттэрэ.

Мавзолей иннинэн Аҕа дойду Улуу сэриитин салаатчыларын уонна офицерларын формаларын кэппит эдэр буойуннар аһаллар. Ол кэм-дыыл быстыспатын сирэйдэн көрдөрөр долгуттуулаах көстүүнэн

(Бүтүүтүн 2-с стр. көр).

ССКП XXVIII съезһигэр делегаты быыбардааһынна 11 №-дээх партийнай уокуруктан кандидаттар

Егор Михайлович ЛАРИОНОВ

Таб. Егор Михайлович Ларионов 1940 сыллаахха Нам оройуонун Салбаҥ нэһилиэгэр колхозтаах кэргэнигэ төрөөбүтэ.

Орто оскуоланы бүтэрбитин кэннэ ЫБСЛКС Намнаатаҕы райкомун инструкторынан, онтон Среднеленскай оройуон баденсүйбут «Лена» колхозун комсомольскай комитетын босхоломмут секретарынан анаабыттара. Кэлин комсомол райкомун иккис секретарынан талыллыбыта.

Киин 1970 сыллаахха Свердловскайдаатаҕы юридическай институту ситиһиилээхтик үөрэнэн бүтэрэн, хас да сыл Саха АССР Верховнай Суутун консультанынан, онтон Ленскэй оройуон народнай судьуйатынан талыллан үлэлээбитэ.

1974 сыллаахха партийнай үлэҕэ барбыта. 1979 сылга диэри — ССКП Якутскайдаатаҕы горкомун административнай уонна торговай финансовай органнарга отделын инструктора, 1979—1981 сс. — ССКП обкомун административнай органнарга отделын инструктора.

Салайар үлэҕэ дьоҕурдаах, үүнэр кэскиллээх коммунист обком 1981 сыллаахха Хабаровскайдаатаҕы Үрдүкү партийнай оскуолаҕа үөрэххэ ыыппыта. Итиэ үөрэҕи бүтэрэн баран ССКП обкомун партийнай-тэрийэр үлэҕэ отделын инструкторынан үлэлээбитэ. 1983—1988 сс. — ССКП Сунтаардаатаҕы райкомун иккис секретара.

Таб. Ларионов 1988 сыл сэтин ньитигэр народнай депутаттар Нам оройуонунаатаҕы Советтарын исполкомун председателинэн быыбардаммыта.

1989 сыл балаҕан ыйыттан ССКП Намнаатаҕы райкомун бастакы секретарынан талыллан үлэлиир.

Итиэ кэмтэн киин оройуон социальнай, экономическай сайдыытын сүрүн туһаайыыларын ырытан оҥоруурга алгах сыратын биэрдэ, кадрдары аттаран туруоруурга, ыччаты патриотическай, интернациональнай иитиигэ, общественнай бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ саҥа саҕалааһыннары, биллэр-кэстэр уларыйыылары киллэрдэ.

Таб. Ларионов — Саха АССР уонна райсовет народнай депутата.

Геннадий Михайлович СЫСОЛЯТИН

Таб. Геннадий Михайлович Сысолятин 1936 сыллаахха Чурапчы оройуонун Одьулуун нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 1960 сылтан ССКП чилиэнэ.

1959 сыллаахха Саха государственнай университетын бүтэрэн саха тылын уонна литературатын учууталын идэтин ылбыта. Бастаан «Эдэр коммунист» хаһыат литературнай сотрудниганан үлэлээбитэ. Онтон 1959—1962 сс. — ЫБСЛКС Чурапчытаатаҕы райкомун иккис, кэлин бастакы секретара. 1963—1965 сс. Алексеевскай управление парткомун идеологическай отделыгар пропагандист-инструкторынан, 1965—1967 сс. ССКП Алексеевскайдаатаҕы райкомун секретарынан үлэлээбитэ. Салгыы Новосибирскайдаатаҕы Үрдүкү партийнай оскуолаҕа үөрэнэр. Онтон үс сыл кэриҥэ ССКП обкомугар инструктордыыр.

1972—1975 сс. ССКП Киин Комитетын иннинээҕи Общественнай наукалар академиилларыгар үөрэммитэ. Аспирантураны ситиһиилээхтик бүтэрэн философскай наука кандидата буолбута. 1975—1983 сс. ССКП обкомун иннинээҕи Политическай сырдатыы дьиэтин сэбиэдиссэйинэн, обком пропагандаҕа уонна агитациялаҕа отделын сэбиэдиссэйин солбуйаччыкан, онтон салгыы 1983—1985 сс. Якутскай куораттаа ССКП Ярославскайдаатаҕы райкомун бастакы секретарынан үлэлээбитэ. 1985 сыл сэтинньи ыйыттан — ССКП Чурапчытаатаҕы райкомун бастакы секретара.

Таб. Сысолятин «Үлэҕэ кылбаҕынан иһин. В. И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылга туолуутун бэлиэтээн» медаллыыр, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай грамотатынан наҕараадаламмыта.

Геннадий Михайлович оройуон сайдыытыгар кырата суох кылаатын киллэрэр. Ол курдук, оройуон 2000 сылга диэри социальнай-экономическай сайдыытын кэлим программата республикаҕа биир бастакынан оҥоһулларын ситистэ, ону олохха киллэриҥэ утумнаах үлэни ыытар.

Таб. Сысолятин — ССКП обкомун чилиэнэ, Саха АССР уонна райсовет народнай депутата, народнай депутаттар оройуоннаатаҕы Советтарын председателэ.

Елена Петровна ХАРИТОНОВА

Таб. Елена Петровна Харитонова 1944 сыллаахха Алексеевскай оройуон Дьүлэй нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Орто анал үөрэхтээх. 1977 сылтан ССКП чилиэнэ.

Киин үлэтин биографиятын 1965 сыллаахха Верхоянскай оройуон Суордаах бөһүөлэгэр саҕалаабыта. Манна биир сыл кинномеханиктаабыта. Онтон дойдутугар эргиллэн оройуоннаатаҕы сибээс узелыгар техникинэн үлэҕэ киирбитэ. Манна үс сыл кэриҥэ үлэлээбитин кэннэ ЫБСЛКС райкомун аппаратыгар үлэҕэ ылбыттара. Комсомол райкомун учуонка секторын сэбиэдиссэйинэн 1974 сыллаахха диэри үлэлээбитэ.

Итиэ сыл күүнүгэр Якутскайдаатаҕы орто суйуох салайар кадрдары бэлэмнии техникумуна үөрэххэ киирбитэ. Итиннэ иккі сыл үөрэнэн орто үөрэхтээх тэрийээччи-доотоохник идэтин ылбыта.

Эдэр специалиһы 1976 сыллаахха Кыйы сельскэй Советын исполкомун председателинэн талаллар. Бу дуоһунаска үс сыл кэриҥэ үлэлиир. Онтон Кыйы отделениетын управляющайынан аналар. Нөҥүө сылыгар «Таатта» совхоз рабочкомун председателинэн талыллар. 1981—1982 сс. — Петр Алексеев аатынан совхоз Хара Алданнаатаҕы отделениетын управляющайа. Итиэ кэннитэн үс сыл кэриҥэ нэһилиэгиньэни олох-дьаһах өттүгүнэн хлаччыйар ороЙуоннаатаҕы комбинакка механиктыыр.

Елена Петровна 1985 сыллаахха «Сайдыы» совхоз Д. Петров аатынан отделениетыгар управляющайынан анаммыта.

Итиэ кэмтэн ыла үлэһиттэр үлэлиир, олорор усулуобуйаларын туһугар, ыччаты олохсутууга, бастайаннай ыанньыксыттары сүүмэрдээһиҥэ, производствоҕа саҥа технологияны олохтоотуу, бастыҥ опыты туһаныыга биллэр кэстор үлэни ыытта. Ол түмүгүнэн отделение сүөһү иитиитин хаачыстыбаннай көрдөрүүлэрин балачча туһсарда.

Таб. Харитонова ЫБСЛКС Киин Комитетын уонна Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Киин ССКП райкомун чилиэнинэн бизэ тоҥул талыллыбыта быйыл райсовет народнай депутатынан быыбарданна.

11 №-дээх партийнай уокурук коммунистарыгар

АҺАҒАС СУРУК

Бу күннэргэ дойдубут уонна ленинскэй партиябыт уустук, утарсыылаах кэмиэ олороруун ыччатэйдик өйдүүбүт. Маннык тыҥаһыннаах кэмиэ партия XXVIII съезһигэр делегатынан партия ыытар политикатыгар биэтэк эрэнэр, инициативалаах, дьон кыһалҕатын дьиҥнээхтик өйдүүр коммунистар талыллалларын сөпүһэхтээхпит. Итинник саҥаанан салайтаран П. Алексеев аатынан агрофирма, «Таатта» уонна «Сайдыы» совхозтар коммунистарын уоскай мунньахтара «Сайдыы» совхоз Д. Петров аатынан отделениетын управляющайа, ССКП обкомун чилиэнигэр кандидат Елена Петровна Харитонованы делегаткка кандидатынан туруорбуттара.

Биһиги киниин үлэһит уонна киһи быһыытынан үрдүкү сыаналыыбыт. Дириҥнии убаастыыбыт. Киин комсомол райкомун отделын сэбиэдиссэйин быһыытынан ыччаты производствоҕа, общественнай олохха киэҥник тардыыга айымньылаахтык үлэлээбитэ, Тыараһа сельскэй Советын исполкомун председателинэн үлэлиир сылларыгар маассаны тэрийэр, түмэр дьоҕурдаах көрдөрбүтэ. Управляющайдыыр кэмиэгэр отделениены экономическай, социальнай өртүнэн хаалыыттан таһаарыыга алгах сыратын биэрэр.

Елена Петровна салайар стиллии, ньыматы туһсаран иһэр, киһи туһугар болҕомтолоох, эрэнэрбитин толорор, партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэриллэлэри, Советы ыытта ыкса сибээстээхтик үлэлиир.

Онон уокурук коммунистарын Е. П. Харитонова аҕа куоласыытын биэрэргитигэр ыгырабыт.

Г. ЕЛИСЕЕВ,
партия ветерана, гражданскай сэриҥ уонна Аҕа дойду Улуу сэриитин ыытыылааҕа.

С. ЖИРКОВ,
РСФСР ыытын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ.
Барыта 11 киһи илии баттаабыт.

Райсовет регламенын дьүүллэһэбит

ЫСТАТЫЙАЛАР ЧУОЛКАЙ, ХОРУТУУЛААХ БУОЛУОХТААХТАР

Оройуоннаабы Совет СССР, РСФСР уонна Саха АССР Конституцияларигар олоҕуран, оройуон олоҕор сыыһыанньах барыы боппуруоскатыгар быһаарсар, Совет территориятыгар олорор нэйилэнньэ, кинилэх бас бириэр тэриллэри үлэлэрин салайар, республиканскай уонна союзтай суолталаах боппуруоскатыгы быһаарыыга этии киллэрэр, туруорсар аналлаах. Оҥон оройуон Советын үлэлиир регламенытыгар таба хайысхалар баарыллэрэ, регламент чопчу, чуолкай буолара наада.

Мин сорох ыстатыйаларгы саныаларбын быһа баардаччылары кытта үлэстэхпин баҕарабын. 16-с ыстатыйаҕа дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба уонна бөҕүөлэгэ тиэсэрэн иҥэрэр хабар боппуруостар киирэллэр. Билэрбит курдук, бөҕүнэ бөҕүөлэскэтэрбит генеральнай былаана суох дьаалаларынан үүнэн-үөскүүр кэллилэр. Ол тумугар киилэр иэстэс көрүүнэрэ олус мэлдьэх ыыналаҕастар, кини кутаҕэ тохтообот. Кэлин олус таныйаннэр, тутуучу ыытыы да мараата, дьиэ туттаччыларга уһаайбаны биэрии улахан проблемаҕа кубулуйда. Итиҥ ортолук Чурапчы, Мыҥаҕаайы, Уһун Күөл, Үрүҥ Күөл бөҕүөлэскэтэригэр сыыһыанньах.

Бөҕүөлэстэри тиэсэрэн иҥэрэр сельскай Советтар үлэлэрин биир сүрүн хайысхатынан буолуохтаах. Итиҥ туһунан урут да үгүстүк этиллэрэ, суруйуллара, ыраас ууруах тар ылыныллыбыта. Ол эрээри, Советтар дьаһар тоҕоруттан былаастара суоҕун кэриэтэ буолан, олоххо киллериллибит этиллэр. Билигин итиҥ конгуон сөп. Бу боппуруоска Совет туругу бастатан туран оҥоруон сөбүй?

Биирдиилээн ыаллар олбуордарын ситэриллэриэр комалэйуохха. Хантаһына суох олбуордар, фермэлэр суох хорусбуйалар ааҕаһан туралларга бөҕүолэки тиэсэҕай коруйнаабат. Уһаайба сыра кэдьүүстэхтэн туһаныллыбат. Депутаттар этиннэхэ эмиэ болҕомтону ууран үлэлиэхтэрин наада. Бөҕүолэги тиэсэрыыга анаа ыстатыйаҕа үс көрөн, онуо кэдьүүстэхтэк туһаныны хонтуруоллаан үлэни тэрийиэххэ.

Хаһыатынан саналаах атастасыт депутат И. Пинигин регламент бырайыагын 5 «а» ыстатыйатыгар оройуон территориятыгар үлэлиир барыы тэриллэлэр, учреждениелар, предприятиелар уонна совхозтар быһаччаах барыстарыттан 12 бырыһыанын оройуон бюджетыгар биэриэхтэхтэрин туһунан этиини утарар. Мин саныабар, кини улахан сыыһар. Совет бас биилэр үгүтэх эрэ буоллаҕына, үлэни ыытар тэриллэлэри, хаһаайыстыбалары кытта тэҥ таһымнаах туран кэпсэтэр кыахтаах. Оҥон атын депутаттар итиҥ ыстатыйаны ейүүхтэрин наада.

16-с ыстатыйа 4-с пуунугар братскай могилалары, кини уҥуохтарын көрүүнү-харайыыны хонтуруоллааһын туһунан этиллэр. Итиҥ саамай сөп. Биирдиилээн, сахалар, айыыр-дьаҥаҕа аатыран дуу, кини уҥуоҕун хаһан да көрбүппүт-истибэппит, ыраастаабыппыт, эгэ, күрүөлүөхпүт дуо? Кылабыыналары көрүү-истии оройуон кинигэр эрэ баар курдук. Ол даҕаны братскай могилаҕа эрэ, Өтохтоохха комуллубут дьон уҥуоҕун күрүөлэбэппитин олохтоохтор өр тымматылар, тоҕута котон баран-кэлэр суолу таһаарыннылар. Оҕолор кини уҥуоҕун тааһын күрүөтүн алдьатыылара тохтообот. Нэйилэстэргэ бу үлэ сөргүтүллэ илик. Бу дьыалаҕа ыытыктабылдаатык сыыһыннаһыы тыыныгар нэйилэнньэни итиини күүһүрдүөххэ.

18-с ыстатыйа норуот үөрэҕириитигэр, культурнай-сырдатар тэриллэригэ, науканы сыыһыннаах эрэари. Мин саныабар, итиҥ үс саланы толору сырдаппат. Ыстатыйа биэ пуунуттан биирдэстэриигэр даҕаны оскуола диэн тыл сыстыбатаҕын муодарыйдыҥ эрэ. Оччотугар Совет оскуоланы хайдах саныйар?

Совет структуратыгар уларыйыы киирбитинэн, олохтоох Совет председателин үлэтэ дьоҥу итии боппуруостарыгар туһулаах буоллаҕына даҕаны табыллыыны. Биһиги саныабытыгар, Совет олохтоох тэриллэлэри, төрөппүттэри уонна оскуоланы биир хайысхаҕа түмэр кини буолуохтааҕа регламеннаа ыйыллыан сөп эбит. Оскуола үлэтигэр общественность бүттүүнэ түмэ тардыллыахтааҕа регламеннаа тоҕоруллуон этиллэрэ сөп буолуо.

18-с ыстатыйа 2-с пуунугар «үөрэнээччилэри кытта оскуола таһынаары үлэни олорор сиргэн тарайар» диэн этиллэр. Итиччэтигэр оскуолалаах хас биирдии бөҕүөлэккэ микрорайоннар тэриллэн, агитпункталар күрдүк үлэлиэхтэхпин сөп эбит. Итиҥ үлэ Чурапчы салаанньатыгар наадыйар 3-4 сылга дьаадатыман туһунна. Оҥоо Чурапчы салаанньатыгар даҕаны микрорайоннары табыгастаах тыа тэрийэн үлэлиирэ уоскыйыа, Маныаха Совет баһылыккөҥүлүүр оруолу ылыахтаах.

Регламеннаа айылаа харыстабылын иҥин хас биирдии кайи эмиэстэнэ иҥэрэр үрдэтэр этиилэри киллэрэр сөп буолуо этэ. Айылаа харыстабылын оройуоннаабы комитетын улэтэ-хамсаһа, дьаһаллара хаһыатынан дьон-сэрэ билдитиигэр таһаарыллара наада. Тыаны харыстааһын, уулуу мунньуу Советтар үлэлэрин боччумнах хайысхаларынан буоларга сөтүөлүннэхтээх. Быстахтык ыллахха, оройуоннаа мас ула хаһыан адыаабытынан биирдиилээн ыаллары кинилэрэ ыытыллыахтаах Итиҥ ортуонан «Мыҥаҕаайы» совхоз (директор В. П. Чичигинаров) сөпкө быһаарыллан эрэр.

Тиһэҕэр, Совет структуратыгар кылгастык тохтуом этэ. Хас нэйилэнэ ахсын Советтар эмкэлит председателлэх буоллуохаар. Хамнастарын толунар курдук үлэни ыытан эрэллэр дуо? Саарбахтыыбын. Хата, ол оннугар быыбардаччылары кытта күннэтэ алтыһар Совет ипрбэ-таарба, иннэ кэнэ биллибат аата-ахсана суох сурутун-бичигин, этчуотун «күрдьэр» чэмчэтэр исполком секретарларын штаттаах сарбыллына. Совет специалиһа туту үлэлиэхтэҕий? Бу дьон функциялэрин чуолкайдыахха.

В. НЕУСТРОЕВ,
райсовет народнай депутата.

✦ Демократияҕа үөрэнэбит ✦

Салайааччы уонна коллектив

Полит-үөрэх занятиеттыгар кэпсэтиллэртэн

Олохпутугар күннэтэ иҥирэр уларыйыылар, демократия кэнсэйинэ салайааччы уонна коллектив иккиэн ардыгар сыыһан туһунан эмиэ олохтоохтук толкуйдуурга күннэйэллэр. Урукку сылларга бартыбыаллаах бардамныыра, боростуой үлэнит кини тылын-тыал тыаһын курдук истиитэ, салайааччы работаатан үлэни эрэ кэлтэйдин ирдиирэ, дуоһуналыынан туһанан ордуоталах балаһыанньаланара суох буолбатах этэ. Үлэнит дьон ойо-санаата, үөнктүүта, демократия улам даларыгыттан, ирдэтиилэрэн-биллэрэн иҥин күүһүрэн кинитэ этиитэн тосту аккаастанары, уларыта туттуулары эрдэллэр.

Биһиги, ити проблемалары барытын да хаппатарбыт, полит-үөрэх занятиеттыгар хас да итиннэхэ сыыһыннаах боппуруоскаларга кэпсэттибит. Аһаҕас кэпсэтиигэ Мутудайдааны сылтаҥ эмиэ совхоз директора И. А. Пинигин, совхоз профкомун председателэ А. Н. Аммосова, арендатор И. И. Корякин кыттыыны ылылар.

Салайааччыта ханиык хаачыстыбалар урутаан туран наадаларый? Истээччилэр этиннэхэ, туохханык иннинэ, салайааччы чиҥиэй буолуохтааҕын туһунан этиилэр. Оттон кини быһаарар боппуруостарыгар компетентноһа, деловой буолуохтааҕа туруорулуннулар. Итинник салайааччы биһиги ортобутугар ардыйаа суох. Бэйэлэрин идэлэрин баһылаабыт үлэни билэр дьон салайаллара саныахха, кырдьык да, астык. Урукку ортүгэр итиҥ хаачыстыбалары үөрүлүччү чорботон туруоран кини кини быыһыгынан хайдаҕар-туугар хараҕы саба баанны ылбох буолара. Оттон үлэһиттэргэ ол ох суута улахан. Полит-үөрэх истээччилэрэ салайааччы дьонго биир-тэҥ сыыһыннаах, боростуой буолуохтааҕар тоҕоҕолоох тохтоотулар. Кистэл буолбатах, үгүс салайааччылар үлэлиэхтэн ордубаттар, кинилэр спортивнай күрэхтэһиилэргэ, уус-уран самодеятельноска, араас бириэрдэргэ, аҕааччылар конференциялаарыгар, о. д. а. кыттыылара улахан сонун курдук буолар. Оттон, чуолаан, ситиннэк дьаһалларга тэриллэ, хаһаайыстыба үлэһиттэрин (кинилэр баһыйар үгүстэрэ, үгэс курдук, эдэр дьон) ис санаалара, кимиэрэ туохтара ордук ырылхайдык арыллар. Салайааччы итиллэрэ тумнан интэччи буолар оруолун толороргэ үчүгэй кыахтары мунуу хутар.

Боппуруоһу деловойдук быһаарыыбат буолуу иитиир-хаҥыр сыгарсыыга, ойдоспот буолууга тиэрдэрэ элбэх. Коллектив уонна салайааччы мөкүүрдээх боппуруостары быһаарыыга бэйэ-бэйэлэрэ ыытыстабылдаахтык, туалуоҕаахтык сыыһыннаһыылара итиэлэри тумнар кыаҕы биэрэҕэ. Оттон ол коллективка үчүгэй микроклимат баар буолуутун, уларыйыыны хаачыйыаҕа.

Кыттыбыт салайааччылар дьахталлары кытта үлэлиир ордук ыарахаттыы бэлитиилэр. Оны кинилэр олохпут сайдыытын кытта сибээстиилэр — аҥуол кырыымчык, оҕо-уруу иитиитигэр баар ыарахаттар, уиньуктаах уһун уоараттар, дьиэҥ-уонна эбэх түбүк — барыта үлэһит дьахтар саныгар суоттэриллэр. Ол кини настроениетыгар сытыытык дьаһайар.

«Тыа сиригэ үлэтэ-хамнаһа диэн тыллары ылахха, үлэтэ элбэх, хамнаһа кыра», — диэтэ арендатор Иван Игнатьевич. Пенсияҕа, хамнаска киллэриллэн эрэр уларытыылар тыа сиригэр олороччуларга олохторун уларытталларыгар эрдэ укта.

«Коллектив салайааччыны иитэр дуо?» диэн боппуруоска саная бириэ буолла — иитэр. Үлэ коллектива ~~[illegible]~~ этиллиргэ дьулуурдаах, уоскай дьыала туһутар туруннар буоллаҕына, хайа да салайааччы үлэлииригэр улахан кыахтар үөскүүлэр, кини оттон кинитиннан кыайбатаҕын да кыайыан, бэйэтиттэн ирдэнэрин чиҥнэйдэх, толорутук оноророго күнэллиэн сөп. Бастаан утаа ол бэйэни күнэйии курдук эбит да буоллаҕына, кэлин уһугар кини салайааччы хаачыстыбатыгар кубулуйар.

Олоххо көрдөххө, билигин туораттан көрө сылдьан кэлтэйдин куолулайааччылар, астымматтарын эрэ биллэрэ сатаан чылар суох буолбатахтар. Оттон бэйэлэриттэн бэрт кыраны да ирдээри тыныахха, ыаллыыбатын, сэтаабыттарын нахытынан бараллар. Итинник дьон коллективка ыараханы үөскэтэллэр.

«Салайааччы уонна коллектив» диэн темаҕа кэпсэтии, биллэн турар, олус киэн эйгэни, олох араас боппуруостарын хабар, биһиги 6 боппуруоска кэпсэппиппитин кылгатан биллиннэрдэхха итинник.

Е. СЛЕПЦОВА.

Кыайыы 45 сылын чиҥнигэр Москваҕа парад

(Бүтүүтэ. Иннин 1 стр. көр).

буолла. Фронтовиктар — аралар уонна эҥэлэр — бэйэлэрин нэйилэнньиктэринэн толору бырааптаахтык киэн туттуохтарын сөп.

Ити кэнниттэн площадь үстүн байаннай академиялар истээччилэрэ, училищелар курсаннара, суворовецтар уонна нахимовецтар ластылар.

Кыныл площадь үрдүнэн — мотордар ньиргиэрдэрэ. Маршка комохха киирбит «тридцатьчетверкалар» — аан дойду иккис сэриитин саамай бастыҥ танкалара, турсан сырыыдаах «САУ-100»-тэр тахсаллар. Ааспыт сэрии барыы фронтарыгар итиҥ суоттаах массыыналар остаабу үлтү сыспыттара. Сэрии түөрт сылын устата биһиги промышленностыт 103 тыһыынча кэриэ танкалары уонна САУ-лары оҥорон таһаарбыта, ахсаан өртүнэн агрессоры сабырыйбыта, оттон кылаабынаан — куйахтаах массыыналар хаачыстыбаларынан. Танкалар кэнниларыттан артиллерийскай установкалар — пушкалар, гаубицалар, минометтар бараллар. Мустубут дьоҥу ордук улаханнык биллиилээх «Катюшалар» долгуттулар. Техника аанньытын историческай өртүн хонуу сэриилэрин кырдьаҕас биһиги пехота десаннан олордубут 20 автомобиллар түмүктээтилэр. Хайыы-үйэ отучча сылын сэриилэрэ мотострелковайдарынан аатыыллар. Ол эрээри фронтовиктар бэйэлэриигэр эрдэлээхтэр: киноларга хонуу сарыыс сатыыр мэлдьитин пехота буолар.

Өрсөйдөөх маршы М. И. Калинин аатынан гвардейскай мотострелковай Таманскай дивизия, Ю. В. Андропов аатынан гвардейскай танковай Кантемировскай дивизия салгыыллар. Зенитнэй-ракетнай сэриилэр колонналара ааспыттын кэнниттэн площадка тактическай уонна оперативнай-тактическай ракеталардаах тигачтар киирэллэр.

Советскай дьоннорго парадтар сэриилэрэ көҥүүрү өрсөйдөөх көрүүнэн эрэ буолбаттар. Итиҥ — норуот эр санаатыгар, үлэтигэр уонна туруорсуутугар бобуйсуйбуттар, кини бэйэтин кэмчиэрдэрэ уруккуттан үгэскэ кубулуйбут уонна мэлдьи бэлэмнии хараҕа быраҕыллар түмүллэн кэстүүтэ.

Үөрүү-көтүү түмүктэннинэх аккорда — тыыныгы турбалаах байыаннай музыка оркестрын аанньыта. Кыныл площадка Кыайыы знаматынан сарыалламыт эссе биир история көрдөрүтүнэн буолла.

(ССТА).

Илин Сибирьдээҕи идэтийбит вертолетнай этэрээт экипаждара Саха сирин соҕуруу өртүн геологтарыгар уонна табаһыттарыгар, туталаччыларыгар уонна энергетиктэригэр көмөлөһөллөр, уустук күнгэ-дьылҕа уталыттыллыбат санитарнай рейстэри оҥороллор, ойуур баһаардарын умуруорсаллар. Дойду иҥнигэ регионуттар уустук усулуобуйаҕа үлэлиир эр санаалаах пилоттар дьыалаларын барытын хайдах аҕыйах хыныы?

Снимокка: этэрээт командира В. К. Грачкин, иккис пилот П. Г. Шульгин уонна механик В. М. Баюшев субу аҕай котон кэллилэр.

В. Саяпин фотото. ССТА фотохрониката.

БИҺИЭХЭ ЭЙГЭЭТТИЛЛЭР

Хаһыат бу дьыл олунньу 20 күнүнэҕи нүөмэригэр Сылаг нэйилэсиэ Уһун Күөллүүгү бөҕүөлэгин 16 олохтооҕуттан «Саһынан хаарчахтаамыахха» диэн төбөлөөх суруктара бэчэччэммитэ уонна дьаһал ылыыта ыытыллыыбыта. Онуоха райсовет исполкомун председателэ Е. А. БОРИСОВ маннык этиини киллэрдэ:

«Сэрии сылларыгар хоту оройуоннарга көҥүүгэ сылдьыыбыттарга чэпчэтиллэри көрүүгэ 1930 сылларааҕы төрөөхтэргэ диэри саастаахтар хабыллыыбыттара. Онуоха сопсослот санаалы оройуон кинигэтэн бастаан И. Макаров, кэлин Уһун Күөл 16 олохтоохторо, биһиги оройуоммут атын да нэйилэстэриттэн биирдиилээн дьон биллэрэтэйбиттэрэ, оку тэҥэ быыбар иннинээҕи мунньахтарга үгүстэр туруорсубуттара.

Билигин саһырбыттар оччолорго уончалаах оҕолор, сэн эмэ улахаттар курдук, олох кыһалҕаларын тэҥнэ үлэлэтибиттэрэ, күүстэрэ кыайар үлэтигэр көмөлөспүттэрэ, аччыктааһын, тиммэт-түгэммэт диэн тугун биргэ үлэлэстибиттэрэ, кинилэр эмиэ тымныйан, сылыгкалаан доруобуйаларын туругар обустарбыттара чахчы. Итиллэр — аахсыллар биричиинэлэр.

Дьон туруорсуутун учуоттаан райсовет исполкома хоту көҥүүгэ сылдьыыбыттарга барыларыгар, саһыттан тутулуга суох, пенсиҥа тахсыбыт күннэриттэн көрүллүбүт чэпчэтиллэриэн туһунар быраабы биэрэргэ быһаарда».

Хаһаайыннааһын механизма

Табыгастаах тэрээһин —ситиһии мэктиэтэ

- Салайааччыны сыаналааһын урукку уонна аныгы критерийдэрэ.
- Аренда остаточнай ньымата хаһан барыстааҕый?
- „Мугудайдар" барыһы үллэстэллэр.
- Дохуоту туруорсуу буолбатах, үлэ оҥорумтуота быһаарар.

Улуглуруу сыллара аҕалбыт нэдэлэнэрин ҥуруҥ тэрдэ производственнай сыһыаннаһылар общество экономическай сокуоннарыгар сол түбэспэттэригэр, ити сокуоннар дьайар функцияларын командалыыр - административнай система бэйэтин субъективнай дьайыыларыйан солбуйа сатааһынытыгар сытарын туһунан бэчээттэн үгүстүк аҕаҕыт. Командалыыр-административнай аппарат интэхнэлэбит кадрларын үксүлэрэ экономическай сокуоннар функцияларын туһунан судургу да өйдөбүллэрэ суоҕа кримнэн ордук дириҥэтэр.

Итиллэр түмүктэригэр үлэһиттэр дохуоттара бүтэһиктэах түмүктэн туруулуга суох буолбута. Предприятие тоҕо да ночоотоохтук үлэлээтин үлэһиттэрэ мэктиэлэммит үрдүк хамнастаах буолаллара уонна ол ирдэнэрэ. Салайааччы билиҥнитинэн, кэпсэтиитинэн былааны кыаҕын былан иннинэн (холбур, 1 мөл. солк. бородуукуйаны оҥоруох диэн) ылынан баран аһара толордоҕуна (холбур, 1,5 мөл. солк. бородуукуйаны оҥордоҕуна), улаханнык хайаанара, дуоһунаһыгар үрдүүрэ даҕаны. Оттон бу салайааччы ити 1,5 мөл. солк. бородуукуйаны 3 мөл. солк. оскуоттаан оҥорбута ахсаан буолбат эбэ. Оттон ити 1,5 мөл. солк. иһара оскуота предприятие хаһан төлүүрэ биллибэт кэһиҥэр суруллара. Иҥэн - тоҥон биллэр кини көрүүтүгэр салайааччы үбү-харчыны харыстаабакка дэлэйдик туттан тутуу бөҕөнү ыытарбыт, кырдьык да, үтүө кини буолара.

Улуглуруу саҕана ордук тыа хаһаайыстыбатыгар итиннинэ. Ол түмүгэр дойду совхозтара, колхозтара государствоҕа нэстэрэ 200 млрд. солк. чугаһаабыта. Итинник механизм нэдэлэнэ миллиардынан үп-харчы халтайга сүппүтүгэр эрэ буолбакка, эссе диэн өй-санаа өрүүнэн улуглуруутугар, тутуу да аахайбат буолуутугар тиэрдиитигэр сытар.

Билигин үлэҕэ-хамнаска тарэһин саҥа ньымалара (ордук аренда) үлэһиттэр ейдөруй-санааларын үһүгүннэрдиллэр. Совхозтары бөйөлөрүн бөйөлөрэ салайыныллыгар нидиллэрэн үбүлэһиҥ курдук критерий сыыһа салайааччылары хаачыстыбаларынан көрөн сыаналааһыҥа тиэрдэр.

Оо эрээри билигин да урукку омсолоох өйдөбүллэртэн босхолоох илиннит. Холобур, аренданы нидиллэриигэ командалыыр - административнай система ньымаларын туттуубут сорох опыта суох суот үлэһиттэрдээх хаһаайыстыбалары улахан ночоокко тэптэ. Сүбэлэспэккэ, практическай комоҥу оҥорбокко эрэ үөһэттэн командалааһын, ыгыы стиль салалтаҕа туттулларын харчыта ымсыы дьоннор арендаҕа дуогабар түһэрсэллэриигэр табан түһаннылар. Ол курдук, аренда дуогабарын уонна үлэ түмүктэрин оҥоруурга үгүс принципиальнай алдастар та баарыллаллар. Холобур хаһаайыннааһын билиитин үсүлүөбүйэтыгар аатырар экономист Швец арендаҕа туттар ньыматын аҕыйах үлэһиттээх производственнай коллективтарга сыыһа туттубут үгүс буолла. Ити ньыма бөдөҥ структурнай подразделениелэргэ (отделениелэргэ) ордук табыллан туттуллуон сөп. Тоҕо диэтэххэ, хаһаайыстыба үлэ түмүгэр ылар барыһа бары кыра үлэ (аренда) коллективтара оҥорон таһаарар барыстыттан турар. Оттон хаһаайыстыба барыһа — бу хаһаайыстыба сайдарыгар соҕотох источник.

Өскөтүн остаточнай ньымаҕа (Швец ньыматын) туттар буоллахха, таһаарбыт ороскуоттарын көҕүрэппит кэнэ ордор үбү барытын хамнас оҥостон сиэптэригэр уктуохтарын саныыллар. Кинилэр ити сыыһа модьуйуулларын ылыныттан ордук сир үлэтигэр, арендатордар хойгур үрдүк хамнаһы аахсыбыт түбэлтэлэрэ наһаа үгүс. Итиччэтигэр аренданы нидиллэрэн хаһаайыстыба туох да барыһы ылбат.

Аренданы нидиллэрии иккки өртүгэр барыстаах буоларын наадатыгар биирдиилээн коллективтарга тахсар барыһы **чорботон бөлүөтүнүр механизмы** олохтуохха наада уонна тахсыбыт барыһы сүбэнэн дуогабарга нидиллэрэн үлэстиини олохтуохха. Оччоҕо рабочай даҕаны, хаһаайыстыба даҕаны үлэ-хамнас барыстаахтык түмүктэнэригэр интэриэстээх буолуохтара. Ыалыы совхозтар бары арендаҕа остаточнай ньыманы тутталлар уонна **хамнас фондата үрдээһиниин** үлэ оҥорумтуота үрдээһиннэтэн **90 бырыһыанынан** хаарчахтыыр механизмы тутталлар. Бу эмиэ барыһы үлэстин биир корутуо буолуоҥ сөп. Ол эрээри биһиги тахсар барыһы туран олорон дуогабар бырааттаһан үлэстиини ордук демократичнайынан аҕаҕыт. Итиннэ сөп түбэһиннэрэн биһиги сир үлэтигэр биир, сүөһү иитиитигэр иккис, отделениены кытта дуогабарса үһүс туспа ньыналары туттабыт уонна ону сөпсөөбүнэн аҕаҕыт.

1989 сылга улахан «Мугудай» совхоз ынах сүөһү, сылгы иитиитигэр хаарчахтыыр механизмы тутталлар. Бу эмиэ барыһы үлэстин биир корутуо буолуоҥ сөп. Ол эрээри биһиги тахсар барыһы туран олорон дуогабар бырааттаһан үлэстиини ордук демократичнайынан аҕаҕыт. Итиннэ сөп түбэһиннэрэн биһиги сир үлэтигэр биир, сүөһү иитиитигэр иккис, отделениены кытта дуогабарса үһүс туспа ньыналары туттабыт уонна ону сөпсөөбүнэн аҕаҕыт.

1989 сылга улахан «Мугудай» совхоз ынах сүөһү, сылгы иитиитигэр арендаҕа 5 140 солк. тэҥнэспитэ. Ити иннигэр сорохтор дохуоттара ойуччу үрдүк буолбута. Маралаайы арендатора А. А. Терютин аспыт сылга бэйэтигэр 9 070 солк., көрдөҥнүгэр 8 014 солк. хамнаһы аахтарбыта. Итиитэн кэлэрүнэн, биһиги совхозка элбэх үүтү ыыр ыанньыксыттар аҕыйаҕы ыаччылары кытта тэҥ хамнастаахтар диир сыыһа.

1989 сылга «Мугудай» совхоз 30, ол иһигэр 26 арендаҕы, дуогабары түһэрсибито уонна түмүктэрин таһаарбыта. Дуогабардар но хойооннорун оройуон юристарыттан састааптаах анал комиссия тахсан бөрөбөрөлөөн, сыыһаны булбатаҕа. Дуогабардар түмүктэрэ усулуобуйаттан хаһан да туораабакка, чуолкайдык таһаарыллыбыта, арендатордар барыта «сөбүлэһэбит» диэн илии баттаабыттара. Арай арендатор А. А. Терютин ойдөспөккө сылдьан баран, илии собулэһэн илии баттаан, расчетун ылан турар.

Түгэннэн туһанан арендатор Терютин үлэтигэр манныгы чуолкайдыыр наадалаах. Тоҕо диэтэххэ, ол атыттарга эмиэ сыһыаннаах буолуон сөп. Бу табаарыс «совхоз уонсай ыанахтарын кытары бэйэм кэтэх ыанахпын холбосон аһатан, үүтүн эмиэ холбоон туттарбытым, ол үүнүүн уонсай үүттэн араарана катэхтэн туппут курдук докумуоннаһыт, телебүрүн аҕалыҥ» диэн туруорсан, сыл бүтэһигэр докумуон оҥорторон, расчетуттан эптэрэн турар. Ол эмиэ туһугар бириэмэни балачча ылбыта. Онон Терютин «Саҥа олох» хаһыат муус устар 10 күнүнээҕи нүөмэригэр бөлөҕө эбит» диэн сатаан туттубыттар. Онон ити үлэхарны хаһаайыстыбаҕа бэйэтигэр киниэнэн уонсай туһалаах производственнай түүлаах үбүлэһиҥнэ туттуллары. Ол эрээри арендный коллективтар ити үлэтэрин хаһан баҕарар ирдэһэр бырааптаахтар диэн биһиги өйдөтөбүт.

Совхозка сүөһү иитиитигэр арендный коллективтар хас биирдии чилиэнэрин аспыт сылларыы орто хамнастара 5 140 солк. тэҥнэспитэ. Ити иннигэр сорохтор дохуоттара ойуччу үрдүк буолбута. Маралаайы арендатора А. А. Терютин аспыт сылга бэйэтигэр 9 070 солк., көрдөҥнүгэр 8 014 солк. хамнаһы аахтарбыта. Итиитэн кэлэрүнэн, биһиги совхозка элбэх үүтү ыыр ыанньыксыттар аҕыйаҕы ыаччылары кытта тэҥ хамнастаахтар диир сыыһа.

1989 сылга «Мугудай» совхоз 30, ол иһигэр 26 арендный

Болҕойуҥ: месячник баратурар

Сыл бастакы кварталыгар республика үрдүнэн 662 баһаар түөлүгэ таҥаастаммыт, уонтан 1 төгүл, 983 сыл. солк. хоромньу онтонуллуна. Уокка 29 киһи, ол иһигэр 9 оҕо, быдьыанна.

Биһиги ороҥуоммутугар 6 баһаар 16 түөлүгэ таҥыста, 23600 солк. хоромньу онтонуллуна. Саасыы уонна сайыҥны кэмнэрэ баһаар барар кутала өссө улаатар. Итиэн сибээстээн райсовет исполкома муус устар 25 күнүттэн ыам ыйын 25 күнүгэр диэри баһаартан сэрэхтээх буолуу месячниктын биллэрбитэ. Онно маныык уталыччылыбат дьаһаллары ылыахтаахтарын санаатыбыт:

— баһаартан сэрэхтээх буолуута барыы объектарга калым бэрэбиэркэлэри ыытыы, онно нестүбүт итэҕэстэри туоратыыга суһал дьаһаллары ылыы;

— ойуурга уоттан сэрэхтээх буолуу быраабылаларын халбаҥа суох тутуһуну ситиһии;

— баһаартан сэрэхтээх буолуута баскэдэлэри, биирдиилээн кэпсэтиилэри ыытыы, инструктажтары биэрии;

— бары уу баһар массыыналары кичэйэн өрөмүөннэтии, анал оноһуктары олорторуу, ордук быраабыынныыр, дьон түмсэн аһар кэмнэригэр дьуһуурустубаҕа уулаах туруулары ситиһии;

— Бахсы, Мугудай, Болтоҥо, Хоптоҕо, Сылаг сельсоветтарын председателлэрэ уонна дьиэ-уот, коммунальнай хаһаайыстыба управленнеты: салаллата ыам ыйын 20 күнүгэр диэри оскуолалар, күлүүнтар, кинэ котельнайдар баһаарыгай резервуардарын өрөмүөннээн эҥкилэ суох үлэлиир туруккэ киллэртиэхтээхтэр;

— баһаар тахсар ыксаллаах түгэннэригэр сибээс средстволара (телефон, рация), баһаарыгай сигнализация эҥкилэ суох үлэлиллэрэ ситиһиллиэхтээх;

— электрическэй проводтары тардыыга, электроустановкалары туруоруута аналлаах үөрэхтээх электриктэр үлэлиллэрэ кытаанахтык ирдэниэхтээх;

— араас бөҕү-сыыны, матырыйаалдар тобохторун уматыыны баһаарыгай ертүнэн кутала суох сиргэ кэтээн туран ыытыллыахтаах.

Норуот хаһаайыстыбатын объектарын, олорор дьиэлэри уотан харыстаһын хас биирдии гражданин эбэһииһиннэн буолар, онуоха ирдэнилэр барыы дьаһаллары тутуһарбыт булгуччулаах.

А. ИВАНОВ,
ороҥуонааҥы государственнай баһаарыгай инспекция инспектора.

Хабаровскайга Дальнай Востокка ушуга (контактнай стиль) бастыыр иһин зональнай күрэхтэһиҥ буолла. Онно Еврейскэй автономнай уобалас, Камчатка, Приморье, Сахалин, Хабаровскай кыраай, Читинскэй уобалас уонна Саха сирин спортсменнара кыттыныылар. Бу куоракка ушу хас да кулуунтара үөскэтиллэр.

Снимокка: күрэхтэһиҥ кэмигэр.

И. Шагаутдинов фотота. ССТА фотохрониката.

ОРОҤУОНҤА САНИТАРНАЙ БЫЫЫ-МАЙГЫ

Ороҥуонҥа вируснай саһарарыыта малдыыы иккі төгүл эмбэтэ. Мугудайга иккі, Мыҥдаҕаайыыга биир. Болтоҥоҕо биир маныык ыарыы көрдүгэнэрэ бэлиэтэнниэр. Мугудайга биир кэһи инструменнартан сыстан ыарыйда.

Мугудайга дизентерия иккі түбэлтэтэ бэлиэтэннэ. Ол эрээри, хомойуох иһин, Мугудай сельсоветын исполкомун салаллата ыраахыардыыга, чэбдигирдиигэ болҕомтотун уурбат. Салгыыллан бэриллэр ыарылыыстан Сылаҥна ветеринарнай оспа көбүүтэ бэлиэтэннэ, 23 оҕо ыарыйда.

Ол эрээри ыарыы тарҕанымытыгар кутталы үөскэтэр объектар санитарнай туруктара иһиннк астыннарбат. Остолобуойдары бэрэбиэркэлээн коруу түмүтүгэр санитарнай-эпидемиологическай режими куруубайдык кэһии түбэлтэлэрэ көҥүннүлэр. Ол курдук, 1 №-дээх остолобуойга (сэб. э. т. А. М. Колоденникова) иһиттэн хомуостан 15 төгүл аналлыы ылыы түмүтүгэр 9 ис ыарыытын көбүтэр палочка көҥүннэ. Чурапчы орто оскуолатын остолобуойдуттар (сэб. А. Д. Хоютанова) 15 төгүл аналлаах ыытан 6 палочка көҥүннэ. Хатылы остолобуойдуттар (сэб. Е. М. Аржанова) үлэһиттэр туос гигиена быраабылатын, иһиттэн хомуоһу сууйуу режимин тутуспаттар, дьиэлэрин иһэ кирдээх, оборудованнелара, астыыр остуоллара антисанитарнай туруктаахтар, территориялара ыраастамматах, бохтоҥо таһаарыллыбатах.

Мыҥдаҕаайыга ас-үөл объектарын бэрэбиэркэлээбин түмүтүгэр остолобуойга, кондитерскай сыахха (А. Н. Местникова), пекарняҕа (Н. Д. Тарасова) эмиэ маныык хартыына бэлиэтэннэ. Кыстын Күгда учаастагын маҕаһынына (Л. Н. Диодорова) түөрт ый сыппыт кууруусса сыыныгын атыылыыр, оттон сыыныгы атыылаабын болдьоҕо уон күн.

Чакырга пекарнялыы бэрэбиэркэлээбин түмүгэр астыыр уларыттан фекальнай картийын көҥүннэ. Маныык уу дьон доруобуйатыгар кутталлаах. Дирин остолобуойугар тымнытар оборудование баччаанга диэри алдьаан турар. Дирин интернатыгар уонна остолобуойугар (оскуола директора Е. М. Петрова) судургу санитарнай ирдэбиллэр тутуһуллубаттар.

Оскуола иннинээги оҕо учреждениеларын бэрэбиэркэлээбин түмүтүгэр «Агротехснаб» (сэб. Ф. Г. Колесова), «Чураанчык» (сэб. В. Н. Пудова), Болтоҥо (сэб. М. Д. Борисова) дьаһыла-садтарыгар санитарнай кэһиллэр көҥүнүлэр.

Ороҥуон иннин нэһилиэнньэтин уунан хааччыйыы дьиксинэрэр. «Струя-100» ууну ыраастыыр тутуу үлэтин туһунан боппуруос дьиэ-уот уонна коммунальнай хаһаайыстыба производственнай холбоҥугун салаллатын иннигэр өссө кулун тутартан туруорулуубута эрээри, ханнык да дьаһал ылылла илик. Бу туһунан сельскай уонна ороҥуонааҥы Советтар исполкомнарыгар эмиэ иһитиннэриллибитэ. Ол эрээри бу тэрилтэ бэл ороҥуон баанньыгын уонна чорон соҕотох уон иккі квартираалаах табыгастаах дьиэни уунан хааччыйар ыаҥа суох. Нэһилиэнньэни иһэр уунан хааччыйыы боппуруоҕун быһаарбатахпытына, дьаһыалар, үүт заводун, остолобуойдар, балыыһалар, о. д. а. улахан суоллаах социальный объектар үлэлэрэ тохтуур кутталлаах.

В. ГРАЧЕВ,
СЭС кылаабынай эрдэһа.

ЭҔЭРДЭЛИИБИТ!

Күнду аҕабытын сэриилээн уонна үлэ ветераныын, ус бойобуой орден кавалерын НОГОВИЦЫН Тимофей Степановичны Улуу Кыайыы 45 сыла туолбутунан уонна ыччаҕа Саха АССР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин аата иҥэриллибитинэн итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт ыытаанах доруобуйаны, уйун олоҕу.

Кэргэнэ, оҕолоро, кийиттэрэ, сиэннэрэ.

x x x

Күнду иэбитин, кийиппитин, сангаспытын Матрена Егоровна, аҕабытын, быраапытын, таайбытын Василий Еремеевич ДЬЯЧКОВСКАЙДАРЫ аал уоттарын холбоон оттубуттара 25 сыла туолбутунан үөрэн-көтөн эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн доруобуйаны, ыалдьар, кырдьар дизни билбэҕэ, дьоллоохтук күүскүнэ, сүбэ-ама буола олороргутугар.

Оҕолоро, эдьиийдэрэ, Кузьминнар, Харитоновтар.

x x x

Таптыыр сангаспытын, аймахпытын ЭВЕРСТОВА Елизавета Константиновнаны 55 сааһын туолбутунан ис сүрэхпититтэн эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн доруобуйаны, оҕолоругар дьоллоруттан туһана өр сылларга биһигиннн кытта олороргор.

Мария, Андрей Листниковтар.

x x x

Ытыктыыр бииргэ үлэлиир табаарыстарбытын, үлэ ветераннарын, ыччат наставниктарын, ороҥуон рационализатордарын ПАВЛОВ Сидор Петровичы 55 сааһын, ЗАХАРОВ Николай Петровичы 50 сааһын туолбут кэрэ бэлиэ күннэриннэн истиҥник эҕэрдэлиибит. Баҕарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, айымнылаах үлэлиитиэн өссө да үөрдө сылдьаргытыгар, дьиэ-кэргэттэргитигэр дьолу-соргуну, уйун үйэни.

«Агротехснаб» коллектива.

«Чурапчы» совхоз оҕуруот астарын үүнэрэр Ньидьилитээҥи учаастага нэһилиэнньэҕэ **отуосу рассадатын** биирдиитин 2-лии солк. атыылыыр. Наадыйааччылар үлэ чаһыгар кэлэ сылдьаргытыгар ыгырабыт.

Совхоз администрацията.

ӨҢДӨҢ!
Сэлиэнньэ санитарнай туруга ХАС БИИРДИИБИТИТТЭН тутулуктаах!

«Чурапчы» совхоз дирекцията, парткома уонна профкома совхоз рабочайа Григорий Григорьевич Макаровка, кини кэргэнэ Федора Петровна Чепаловаҕа оҕолоро:

ПЕТЯ

эдэр саһыгар хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын биллэрэллэр.

Сылаг сельсовета, совхоз отделениетын администрацията бухгут Макаров Григорий Григорьевичка, дьаһыла-сад үлэһитэ Чепалова Федора Петровнаҕа кинилэр таптыыр оҕолоро:

ПЕТЯ

соҕумардык өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Сылаг орто оскуолатын коллектива «Чурапчы» совхоз рабочайыгар Макаров Григорий Григорьевичка, дьаһыла-сад питэҥчитигэр Чепалова Федора Петровнаҕа кинилэр таптыыр оҕолоро X кылаас үөрэнээччита

МАКАРОВ Петя

хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Сылаг аҕыс дьаһыла-сад үлэһитэ Федора Петровна Чепаловаҕа оҕото

ПЕТЯ

эдэр саһыгар хомолтолоохтук өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Дьаһыла сад үлэһиттэрэ.

Нэһилиэктэр комплекснай спартакиадаларын иһинэн «Доруобуйа бырааһынньыгын» БАЛАҺЫАННЬАТА

«Доруобуйа бырааһынньыга» б. дь. бэс ыйын 23—24 күннэригэр Арҕаа Харбалаҕа ыытыллар.

КҮРЭХТЭҺИИ КӨРҮҢНЭРЭ

—волейбол: 30-гар диэри саастаах эр дьон (8 киһи), 30-тан үөһэ саастаах эр дьон (8 киһи), дьахталлар саастарыттан тутулуга суох (8 киһи);

—хапсаҕайдаһан тустуу: 25-гэр диэри саастаахтарга 55, 60, 70, 80 кг уонна онтон үөһэ ыйааһыныгга (иккі ыйааһыныгга хос туруоруу көҥүллэнэр), 25—40 саастаахтарга 60, 70, 80 кг уонна онтон үөһэ ыйааһыннарга (биир ыйааһыныгга хос туруоруу), 40-тан үөһэ саастаахтарга 60, 75 уонна онтон үөһэ ыйааһыннарга (биир ыйааһыныгга хос туруоруу, бары ыйааһыннарга личник көҥүллэнэллэр, зачет үчүгэй көрдөрүүнэн аҕыллар, ыйааһыныгга допуск көҥүллэммэт);

—национальнай ыстаныылар: 40-гар диэри саастаахтарга 2 зачет, 40-тан үөһэ саастаахтарга 1 зачет (личник көҥүллэнэр, зачет ыстаныы-үс көрүнүттэн үчүгэй көрдөрүүнэн);

—гириэ аныыы: хамаанда состава ыйааһыныттан, сааһыттан тутулуга суох 10 киһилээх. Күрэхтэһээччилэр биир упражнениены, толчоҕу 24 кг иккі гириэнэн толороллор. Уопсай хамаанданы түмүк 10 кытаанах ылбыт очкотун түмэн таһаарыллар. Биирдиилээн абсолютнай кыайыылаахтар эмиэ быһаарыллаллар;

—мас тардыһыыта: 4 зачеттаах (3 эр киһи, 1 дьахтар). Эр дьон 60, 75 уонна онтон үөһэ ыйааһыннарга күрэхтэһэллэр. Дьахталларга ыйааһын хаарчахтаммат. Личник, ыйааһыныгга допуск көҥүллэммэттэр.

—ханаат тардыһыыта: ыйааһыныттан, сааһыттан тутулуга суох 10-нуу эр киһи кыттар;

—чэпчэки атлетика: эстафета уонна кылгас дистанцияларга сүүрүү. Эстафетаҕа 20-лии киһилээх хамаандалар кытталлар. Эстафета этаптара:

1-с—детсад старшай группатыттан уол—50 м.
2-с—детсад старшай группатыттан кыыс—50 м.
3-с—VII—VIII кылаас үөрэнээччита уол—300 м.
4-с—VII—VIII кылаас үөрэнээччита кыыс—150 м.
5-с—20-гэр диэри саастаах уол—400 м.
6-с—20-гэр диэри саастаах кыыс—200 м.
7-с—20—25 саастаах эр киһи—150 м.
8-с—20—25 саастаах дьахтар—100 м.
9-с—25—30 саастаах эр киһи—300 м.
10-с—25—30 саастаах дьахтар—200 м.
11-с—30—35 саастаах эр киһи—300 м.
12-с—30—35 саастаах дьахтар—200 м.
13-с—35—40 саастаах эр киһи—150 м.
14-с—35—40 саастаах дьахтар—100 м.
15-с—40—45 саастаах эр киһи—100 м.
16-с—40—45 саастаах дьахтар—100 м.
17-с—45—50 саастаах эр киһи—100 м.
18-с—45—50 саастаах дьахтар—50 м.
19-с—50-тан үөһэ саастаах эр киһи—100 м.
20-с—сельсовет эбэтэр киин исполкомун председателэ—100 м;

—кылгас дистанцияларга сүүрүүлэр: эр дьоҥҥо уонна дьахталларга туспа-туспа 1-лии зачетка 100, 200, 400 метргэ (личник көҥүллэнэр, зачет үчүгэй көрдөрүүнэн). Маны таһынан зачетка киллэриллибэккэ эрэ 40-гар диэри саастаах эр дьон 5000 м, 40-тан үөһэ саастаах эр дьон 1000 м, 35-гар диэри саастаах дьахталлар 3000 м, 35-тан үөһэ саастаах дьахталлар 1000 м сүүрүөлэр.

Спартакиадаҕа биир киһи хас көрүҥнэ кыттара хаарчахтаммат.

Бэс ыйын 21 күнүгэр мандатнай комиссия үлэтин 14 чаастан саҕалыыр. Итэ күн 17 чаастан судьуйалар уонна представителлэр мунньахтара буолуоҕа, 19 чаастан саҕаланар күрэхтэһиигэ хамаандалары туман, тэрийэн аҕалыы сельсоветтар председателлэригэр суктэриллэр.

Тэрийэр комиссия.

Редактор П. И. ПОПОВ.
НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кан. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

«САҺА ОЛОХ» («НОВАЯ ЖИЗНЬ»)—орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов.
Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.
Индекс газеты 54957. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4315.

№ ЗАКАЗА 58. Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кан.